

Steeds vaker krijgen vleesvarkens ruwvoer als afleidingsmateriaal. **Langvezelig materiaal** los op de vloer is het beste, maar heeft ook nadelen.

Inzet ruwvoer als afleidingsmateriaal

AL jaren gebruikt een beperkt aantal varkenshouders ruwvoer; een handje mais of CCM is goed voor de darmgezondheid. Bovendien komen varkens goed in de benen, wat een extra controlemoment is. Sinds de verplichting van afleidingsmateriaal zijn ook ruwvoerders voor die toepassing in beeld gekomen. Zo zijn er kokers en speciale voerbakken op de markt om stro of andere vezelrijke materialen te verstrekken. Typerend is dat de varkens eraan kunnen knabbelen, maar niet in wroeten. De wetgeving eist dat ook niet specifiek.

Dat het gebruik van ruwvoer klein blijft, heeft vooral te maken met de nadelen: het kost extra arbeid en geld. Er zijn gezondheidsrisico's voor varkens en varkenshouder en het kan tot problemen bij de mestafvoer leiden. Bovendien is het lastig ruwvoer te verstrekken dat voor de wet continu aanwezig is.

De reden van ruwvoer verstrekken verschilt per type varken, aldus Herman Vermeer, onderzoeker welzijn bij Wageningen UR Livestock Research. "Bij zeugen is ruwvoer een middel om het hon-

gergevoel te verminderen. Bij vleesvarken gaat het er vooral om met afleidingsmateriaal tegemoet te komen aan het nieuwsgierige gedrag." Voor de zeugen is de ruwvoerverplichting daarom opgelost via meer ruwe celstof in het mengvoer.

Ruwvoer verplicht

Het verstrekken van ruwvoer bij vleesvarkens staat opnieuw in de belangstelling vanwege de vleesconcepten. In de concepten Beter Leven (1 ster) van de Dierenbescherming en het Varken van Morgen is ruwvoer bij grote groepen verplicht. Dat is bij voorkeur hooi of stro. Het hoeft niet als wroetmateriaal op de dichte vloer te worden verstrekt, maar mag ook in een storuif of strokoker.

Deelnemers aan de Keten Duurzaam Varkensvlees (KDV) met een ster van de Dierenbescherming moeten het ruwvoer wel op de vloer verstrekken. Op basis van eigen praktijkonderzoek heeft KDV gekozen voor luzerne. Dat wordt gemixt met zonnebloemolie om stof tegen te gaan en cichorei om berengeur te helpen voorkomen. "Reacties van varkenshouders zijn

Luzerne is goed geschikt om op de dichte vloer aan vleesvarkens te verstrekken. Bij deelname aan KDV plus ster is het verplicht.

positief. Luzerne geeft de minste problemen met verstoppingen van roosters", aldus Jaap de Wit jr. van Westfort. De extra kosten moeten wel via een concept worden vergoed. Uit eigen onderzoek blijkt de luzerne na ongeveer een uur helemaal te verdwenen. "Dat is juist goed, de varkens blijven dan nieuwsgierig." Naast het strooisel is daarom wel ander afleidingsmateriaal verplicht zodat varkens de hele dag door kunnen spelen.

Competitie voorkomen

De afgelopen jaren is in het kader van onderzoek naar afleidingsmateriaal en staartbijten wel naar ruwvoerders gekeken, maar onderzoeksresultaten over specifieke voor- en nadelen van typen voeders, zoals die voor de praktijk haalbaar/betaalbaar zijn, zijn beperkt. Vanuit de biologische varkenshouderij en de Comfort Class-stal is er wel ervaring met diverse ruwvoerders. Uit internationale onderzoek blijkt dat varkens graag met (grote hoeveelheden) lang stro spelen.

In principe zijn al deze ruwvoerders bruikbaar. Vermeer: "We weten dat varkens het liefst lange vezels hebben." Ook de Dierenbescherming heeft een voorkeur voor materialen, zoals stro of luzerne. Voor de praktijk is het belangrijk om te kijken naar verontreinigen en aan-

V20

FOTO: RONALD HISSINK

Voor het concept 'wroetvarken' moeten de varkens elke dag een laagje stro in het hok krijgen. Dat kan automatisch.

FOTO: HENK RISWICK

Met een storuif kunnen varkens knabbelen aan vers stro. Een nadeel uit welzijns-oogpunt: ze kunnen er niet in wroeten.

FOTO: MARK PASVEER

Nieuwe instructies voor regelgeving afleidingsmateriaal

Sinds 2003 eist de EU dat varkens permanent beschikking hebben over speelmateriaal. De regelgeving gaat mogelijk veranderen.

Voor Nederland zijn destijds, op basis van onderzoek van Wageningen UR en in overleg met de sector en stakeholders, voorschriften opgesteld om aan de eis te voldoen. Toegestane methoden

voor ruwvoer zijn onder meer een stroruij, strokoker en wroetapparaat. Daarnaast mogen antibijtrubbers, touwen en houten balkjes. Een ketting alleen is niet genoeg; het kan wel in combinatie met andere materialen.

Mogelijk moet deze invulling rondom afleidingsmateriaal op de schop. Begin maart heeft de Europese Commissie een zoge-

noemde aanbeveling vastgesteld om het routinematig couperen van staarten tegen te gaan. De aanbeveling is weliswaar juridisch niet bindend maar heeft wel politieke gevolgen in de lidstaten.

De commissie wil dat varkenshouders een risicobeoordeling uitvoeren van de mate van voorkomen van staartbijten. Hierbij moeten ze onder ande-

re kijken naar beschikbaar afleidingsmateriaal, hygiëne, voeding en luchtkwaliteit. Afleidingsmateriaal moet eetbaar zijn, kauwbaar, onderzoekbaar en manipuleerbaar. Verder moet het langdurig interessant zijn, de varkens moeten er met hun snuit mee kunnen spelen, het moet in grote hoeveelheden beschikbaar zijn en schoon en hygiënisch.

Als een afleidingsmateriaal niet aan alle kenmerken voldoet, moeten combinaties worden gemaakt.

De commissie verwacht van lidstaten dat ze, samen met varkenshouders, aan een praktische invulling werken. Het ministerie van Economische Zaken kijkt of de huidige Nederlandse invulling aan de nieuwe eisen voldoet.

wezigheid van schimmels/mycotoxines. Ook de mate van stofvorming is bepalend, zowel voor de varkens als de varkenshouder. Voor die laatste zijn ook de kosten en de arbeidsbehoefte belangrijk.

Over het verstrekken van ruwvoerders is meer kennis aanwezig. “Niet alle vormen van verstrekking zijn goed. Er kan competitie ontstaan wat schadelijk is voor het welzijn.” Vermeer noemt als

voorbeeld het beperkt verstrekken met één vreetplaats per hok; eigenlijk moeten alle varkens er tegelijkertijd mee bezig kunnen zijn. Het is daarom het best als ruwvoer op de vloer ligt.

Er zijn ook nog vragen. “We weten niet wat de optimale frequentie is van ruwvoer verstrekken om als permanente aanwezigheid van afleidingsmateriaal te worden gezien.” Daarom worden in de

praktijk de hokken meestal ook van andere speelmaterialen voorzien. De combinatie van materialen lijkt het best. Dat is ook de lijn die in nieuwe voorschriften vanuit de EU staan (zie *kader*). In de discussie over staarten couperen gaat afleidingsmateriaal, en dan het verstrekken van ruwvoer, een belangrijke rol spelen.

René Stevens